

An Investigation of the Role of Influential Physical Elements in Urban Parks with a Socialization-Oriented Approach, Case Study: Alavi Park, Qom City

Reza Golyar¹ , Mitra Kalantari²

1. Corresponding Author, PhD Student in Architecture, Department of Architecture, Taf.C., Islamic Azad University, Tafresh, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Architecture, Taf.C., Islamic Azad University, Tafresh, Iran.

ABSTRACT

Identifying and analyzing the effective physical elements in urban parks play a significant role in improving park performance and enhancing citizens' satisfaction with the natural and artificial components present in these spaces, thereby contributing to the realization of socialization. The presence of diverse and attractive activities within park environments leads to the attraction and gathering of people and strengthens the collective and social characteristics of these spaces. Considering the city of Qom as the second most important religious city in Iran, and Alavi Park as one of its major urban parks due to its location and scale, this park has substantial potential to attract citizens, pilgrims, and tourists. Accordingly, the present study aims to examine the role of influential physical factors in attracting visitors and increasing demand for attendance at Alavi Park in Qom City, while identifying key physical elements and evaluating existing deficiencies. The research methodology is descriptive-analytical, and data were collected through field observations, questionnaires, and logical reasoning. The statistical population consists of 250 visitors to Alavi Park, with the sample size determined using Cochran's formula. Samples were selected through simple random sampling, and data analysis was conducted using SPSS software. The results indicate that after leisure-time activities, rest and relaxation are among the most important motivations for visiting parks, and that repeated use of parks has a direct relationship with the type, quality, and quantity of physical facilities available. Therefore, improving the quality of physical elements, optimizing their spatial arrangement, and addressing existing shortcomings can play an effective role in enhancing socialization in urban parks. Finally, suggestions are presented to draw the attention of urban managers to the physical factors influencing the realization of socialization in urban park spaces.

ARTICLE HISTORY

Received 18 November 2025

Received in revised form 28

January 2026

Accepted 6 February 2026

Available online 21 March 2026

KEYWORDS

Physical Elements

Socialization Urban Park

Qom City

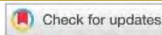
Alavi Park Qom

CONTACT Reza Golyar m.golyar2991@gmail.com

” Golyar, R. & Kalantari, M. (2026). An Investigation of the Role of Influential Physical Elements in Urban Parks with a Socialization-Oriented Approach, Case Study: Alavi Park, Qom City. *Bonyan: Strategic Research in Islamic Architecture and Urbanism*, 1(1), 90-102. DOI: <http://doi.org/10.22091/bonyan.2026.14898.1005>

© 2026 The Author(s). Published by University of Qom.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way. The terms on which this article has been published allow the posting of the Accepted Manuscript in a repository by the author(s) or with their consent.

بررسی نقش عناصر کالبدی تاثیر گذار در بوستان های شهری با رویکرد اجتماع پذیری (مطالعه موردی: بوستان علوی قم)

رضا گلیار^۱ ✉، میترا کلانتری^۲

۱. نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، واحد تفرش، دانشگاه آزاد اسلامی، تفرش، ایران.
۲. استادیار گروه معماری، واحد تفرش، دانشگاه آزاد اسلامی، تفرش، ایران.

چکیده

شناسایی و تحلیل عناصر تشکیل دهنده کالبدی موثر در پارک های شهری، به باز دهی پارک ها و میزان رضایت مندی شهروندان از عناصر طبیعی و مصنوع موجود در پارک در تحقق اجتماع پذیری و در نتیجه جلب بیشتر رضایت مردم کمک شایانی می نماید. وجود فعالیت های متنوع و متفاوت و تاثیر گذار در فضای پارک باعث جذب و تجمع افراد شده ویژگی جمع پذیری آن را قدرت می بخشد. با توجه به موقعیت شهر قم به عنوان دومین شهر زیارتی کشور و قرار گیری بوستان علوی در این شهر به لحاظ موقعیت و وسعت از پتانسیل های بسیاری در جذب شهروندان، زائران و گردشگران برخوردار می باشد. از این رو پژوهش حاضر، ضمن مطالعه و بررسی و تجزیه و تحلیل عوامل و عناصر اصلی تشکیل دهنده موثر و ارز یابی نارسایی های موجود به عنوان مسئله به بررسی نقش عوامل کالبدی تاثیر گذار که به جذب و تقاضای بازدید کنندگان و گردشگران در بوستان علوی شهر قم، پرداخته است. روش پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی و مشاهده و بررسی های میدانی و گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه و استدلال منطقی صورت گرفته است. جامعه مورد هدف ۲۵۰ نفر از مراجعان به بوستان علوی شهر قم می باشد. برای انجام تحقیق از روش فرمول کوکران به عنوان حجم نمونه و نمونه ها به روش تصادفی ساده و تحلیل نرم افزاری (برنامه SPSS) استفاده نموده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که مهم ترین عامل برای مراجعه به پارک بعد از پر کردن اوقات فراغت، استراحت و آرامش، انگیزه مراجعه و استفاده مکرر از پارک ها رابطه مستقیمی با نوع و میزان امکانات موجود در پارک را دارد. لذا در صورت افزایش کیفیت عناصر کالبدی و اجزای تاثیر گذار و جانمایی آنها به طوری که بتواند کاستی ها را بر طرف نماید که در این پژوهش توجه مدیران شهری را به عوامل تاثیر گذار در جهت تحقق اجتماع پذیری در بوستان های شهری به صورت پیشنهادات تخصصی ارائه گردیده است.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۸/۲۷
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۱/۰۸
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۱۷
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۱/۰۱

کلیدواژه‌ها

عناصر کالبدی
اجتماع پذیری
پارک شهری
شهر قم
بوستان علوی قم

CONTACT Reza Golyar ✉ m.golyar2991@gmail.com

“گلیار، ر. کلانتری، م. (۱۴۰۴). بررسی نقش عناصر کالبدی تاثیر گذار در بوستان های شهری با رویکرد اجتماع پذیری (مطالعه موردی: بوستان علوی قم). بنیان: پژوهش‌های راهبردی معماری و شهرسازی اسلامی، (۱)، ۹۰-۱۰۲.

DOI: <http://doi.org/10.22091/bonyan.2026.14898.1005>

© 2026 The Author(s). Published by University of Qom.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>), which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way. The terms on which this article has been published allow the posting of the Accepted Manuscript in a repository by the author(s) or with their consent.

۱. مقدمه

فضای سبز و پارک های شهری به عنوان عمومی ترین فضای سبز و پارک های باز شهری بخشی از چهره مطلوب شهر را می سازد و یکی از نیازهای ضروری و پدیده های مطلوب زندگی شهرنشینی محسوب می شود. احداث فضای سبز و پارک به ویژه در شهرهایی که آب و هوای خشک دارند و از فضای سبز شهری و کیفیت هوای سالم برخوردار نیستند و آلودگی هوا و آلودگی صوتی، سلامت شهرنشینان را تهدید می کند، از اقدامات لازم و انکار ناپذیر مسئولان است.

یکی از مهمترین کاربری های موجود در شهر ها پارک یا بوستان شهری می باشند که وجود اجتماع پذیری در آن ها برای ایفای نقش شهروندان را فراهم می سازد. وجود فعالیت های متنوع و متفاوت و عوامل تاثیرگذار در فضای پارک ها باعث تجمع افراد شده و ویژگی اجتماع پذیری آن را قدرت می بخشد. فضایی که بتواند انواع تجمعات و گروه های سنی مختلف به عنوان مثال فضای مناسب جهت نشستن افراد و امکان بازی کودکان خردسال همچنین حضور گروه های اجتماعی متفاوت از قبیل خانه داران، کسبه که با ایجاد اماکن رفاهی و تجهیزات و مبلمان مناسب، امکان فعالیت های مختلف را در کنار هم فراهم نمود، تا هر گروه در فضا احساس راحتی و آرامش نماید. بنابراین شکل گیری فضاهای اجتماع پذیر به عنوان یکی از نمودهای بارز چنین جریان تعاملی، از یک سومعطوف به کیفیت نظام های رفتاری و از سوی دیگرمتاثر از ویژگی های کالبدی و نیز بستر ادراکی حاکم بر آن است .

بوستان علوی قم از پتانسیل های زیادی به لحاظ موقعیت و وسعت مورد استقبال و استفاده شهروندان قم و زائران و مسافران در جذب گردشگر برخوردار می باشد و نیز در زمینه احداث امکانات با کمبودها و عدم توجه به عناصر شکل دهنده محیط مناسب برای تفریح و تفریح مردم بوده است، لذا با بهره گیری از این عملکرد برنامه ریزی دقیق را می طلبد. شناسایی و عناصر کالبدی تاثیرگذار در اجرا و تحقق اجتماع پذیری و در نتیجه رضایتمندی استفاده کنندگان از این بوستان نقش مهمی دارد. در این میان در حال حاضر بسیاری فضاهای پارک شهری، فضای نامناسب برای بروز فعالیت های اجتماعی هستند این در حالی است که یکی از کیفیت های مهم و فضای پارک شهری پاسخگو، اجتماع پذیری آن ها می باشد.

تحقیق پیش رو با هدف واکاوی عوامل و عناصر کالبدی موثر بر اجتماع پذیری بوستان شهری (قم)، انجام شده است. مولفه های اجتماع پذیری از دیدگاه کاربران مورد ارزیابی و از طریق بررسی های مقدماتی نتایج حاصله آشکار که افزایش کیفیت عناصر کالبدی در پارک های شهری تاثیر بسزایی دارد. از این رو مسئله تحقیق حاضر، بررسی عوامل موثر کالبدی بر اجتماع پذیری در بوستان علوی قم دارای اهمیت می باشد. اهمیت تحقیق حاضر در توجه به نقش مکان در زندگی اجتماعی انسان ها، و ضرورت توجه به فضاهای باز و عمومی چون بوستان های شهری به عنوان بستر تعاملات اجتماعی و نقش آن در الگوهای تفریح و فراغت است. در این پژوهش توجه مدیران شهری را به عوامل تاثیرگذار در جهت تحقق اجتماع پذیری در بوستان شهری پیشنهاد هایی ارائه گردیده است.

۱.۱. سوالات اصلی پژوهش

۱. چه عناصر و عوامل کالبدی می توانند در اجتماع پذیری پارک های شهری (قم) تاثیر گذار باشند؟
۲. شاخص های اجتماع پذیری پارک های شهری چه مواردی هستند و آیا این شاخص ها در بوستان علوی مصداق دارند؟

۱.۲. اهداف و فرضیات پژوهش

۱. شناسایی عناصر و شاخص های اجتماع از منظر کالبدی در پارک های شهری.
۲. بررسی مولفه های عناصر تشکیل دهنده موثر در اجتماع پذیری در بوستان علوی قم.

۲. جامعه آماری

مورد مطالعه، شهر قم و جامعه آماری در این تحقیق بوستان علوی شهر قم می باشد . جمعیت کنونی محدوده مورد مطالعه شامل ۲۵۰۰ نفر است . به طور کلی ۶۵۰۰۰ نفر جامعه آماری این پژوهش را تشکیل می دهند . در دو مرحله اقدامات انجام پذیرفته، در مرحله اول بازدید از بوستان علوی قم و در مرحله دوم شناسایی میزان رضایت مندی از شاخص های مورد مطالعه در ارتباط با

رضایت مندی از اجتماع پذیری در بوستان می باشد، میانگین هر کدام از شاخص ها با توجه به طیف لیکرت پرسشنامه تهیه گردید. در ادامه ۲۵۰ نفر از شهروندان به عنوان جامعه آماری انتخاب گردیدند. پس از نظرخواهی از اطلاعات جمع آوری شده در نرم افزار SPSS وارد که نتیجه به صورت جدول و نمونه ارائه شده است. در این پژوهش از روش آلفای کرونباخ جهت پایایی استفاده شده است.

۳. پیشینه پژوهش

بعد اجتماعی مهم ترین خصلت فضای عمومی است که به مردم و فعالیت آن ها برای خلق، بهره برداری و مدیریت این فضا توجه کند (Mitchell, 1996, 128) امروزه ابعاد انسانی فضاهای عمومی بیشتر از هر زمان دیگر مورد توجه برنامه ریزان و طراحان شهری قرار گرفته و مردم نیز مشتاقانه به حضور و مشارکت در چنین فضاهایی پاسخ مثبت داده اند. (Gehle, 2004) تحلیل عوامل موثر بر گردشگری در پارک های شهری: مورد مطالعه بوستان علوی قم (Malekiyan & pourzandi, 1394) که به شناسایی و تحلیل عوامل تاثیرگذار بر تقاضای تفریحی و تعیین معیارهایی در اجرای مدیریت موفق تفریحی تفرجگاهی ها و در نتیجه آن رضایت مندی استفاده کنندگان از این مناطق نقش مهمی دارد و به متغیرهای مستقل و وابسته مانند مانند جنس، سن، وضعیت تاهل، تحصیلات، درآمد و با الهام از روش پرسش نامه در قالب اطلاعات فردی، اقتصادی و اجتماعی بازدیدکنندگان و مشخصات مربوط به خود پارک مانند نوع و میزان امکانات و خدمات پارک، طراحی پارک، سطح امنیت و بهداشت در پارک و میزان اطلاع رسانی و تبلیغات پارک استفاده و تکمیل و جمع آوری شده است. این تحقیق ضرورت توجه به نیازهای اقشار مختلف مردم و تامین یا افزایش تسهیلات و امکانات مورد نیاز در این پارک ها را نشان می دهد. در نتیجه با افزایش امکانات و خدمات پارک های شهری و نیز افزایش کیفیت آنها می توان انتظارات کلیه شهروندان را برآورده نمود. در پژوهش دیگر به پیچیدگی و چند بعدی بودن فضاهای اجتماع پذیر اشاره دارد که ماهیت آن بایستی توسط صاحب نظران مختلفی مورد توجه و تحلیل قرار گیرد (Fakuhi, 1392). یان گل (۱۹۸۷) پنج عامل شامل سرزندگی، سلامت، پایداری، جذابیت و امنیت را مرتبط با کیفیت زندگی انسان معرفی می کند و نمودار آنها در فضا را عاملی جهت اجتماعی شدن آن می داند (Gel, 1987). وایت نیز بر ضرورت وجود فضاهای عمومی با کیفیت برای تسهیل در تعاملات اجتماعی تاکید کرده در خلق مکان های عمومی، توجه به وجوه مشارکت مردمی در ایجاد تعاملات اجتماعی را ضروری می داند (Carmona, 2021). در پژوهش دیگر فضاهای اجتماع پذیر به عنوان بخشی از قلمرو اجتماعی، هنگامی کارایی لازم را دارند که به دسته وسیعی از رفتارها و نیازهای انسانی جوابگو باشند. چنین فضاهایی باید این امکان را داشته باشند که رفتارهای مطلوب را تسهیل نموده و از آن به عنوان عاملی محرک در جهت جذب افراد به فضا استفاده نمایند (Bahryni, 1387) وجود فعالیت های گروهی و یا فضاهایی که کانون تجمع به شمار می روند مانند زمین های بازی کودکان و یا رستوران ها، امکان حضور افراد در فضا و ایجاد تجربه هایی مشترک را چند برابر می نماید. بنابراین منظور از فضاهای اجتماع پذیر، فضاهایی هستند که با عملکرد خاص خود، مردم را به خود جذب نموده و امکان برخوردهای رودررو را بر حسب نوع فعالیت و کششی که ایجاد می نمایند، فراهم سازند (Ghalambor Dezfooli & Naghizadeh, 1393). در جدول (۱) تحلیل و بررسی تخصصی پیشینه ای پژوهش در تحقیق حاضر ارائه شده است.

جدول ۱: پیشینه پژوهش (نگارندگان)

پژوهشگر / سال چاپ	موضوع پژوهش	نتایج پژوهش
پل Poll (2002)	اجتماع پذیری شهری در کیفیت تعاملات اجتماعی	تاثیر کیفیت اجتماع پذیری، دل بستگی به مکان زندگی نه تنها وجوه فیزیکی آن مکان، بلکه در کیفیت تعاملات اجتماعی در مکان بر دل بستگی به آن مکان موثر است.
ملکیان، منصوره - پوربزدی، سمانه (۱۳۹۳)	تحلیل عوامل موثر بر گردشگری در پارک های شهری مطالعه موردی بوستان علوی قم	شناسایی و تحلیل عوامل تاثیرگذار بر تقاضای تفریحی و در نتیجه رضایت مندی استفاده کنندگان نقش مهمی دارد که با افزایش امکانات و خدمات و نیز افزایش کیفیت می توان انتظارات شهروندان را برآورده نمود.
کریمی، اسلام - میکائیلی، رضا - پناهی، سیامند - محمدحسینی، پریسا (۱۳۹۶)	بررسی عوامل مور بر اجتماع پذیری بوستان محله ای، نمونه موردی بوستان شهرک زعفرانیه تبریز	مولفه های امنیت اجتماعی و قلمروهای مکانی از مهمترین عوامل نزد استفاده کنندگان و همچنین وجود امکانات تفریحی و فرهنگی و نیز امکانات رفاهی و محیطی از اولویت استفاده کنندگان از بوستان ها به شمار می رود.
تقی پور، ملیحه - حیدری علی اکبر - نریمانی، فرزانه (۱۴۰۲)	بررسی نقش نظام رفتاری در اجتماع پذیری پارک های شهری پژوهش موردی پاک آزادی شیراز	طبق نتایج به دست آمده ۳ مولفه فعالیت، ادراک و کالبد شامل زیربخش هایی مرتبط با هم هستند که بایکدیگر همپوشانی دارند که میزان و نوع ارتباط آن ها با هم در اجتماع پذیری فضا موثر است.
الیاسی - ابراهیم، زندیه - مهدی، محمودی - آکام (۱۳۹۵)	بازطراحی بوستان شهری با تاکید بر توسعه اجتماع پذیری (مورد مطالعه: بوستان های شهر مهاباد)	شاخص های اجتماع پذیری شامل معیارهای خوانایی و کیفیت محیط، الگوهای فرهنگی - اجتماعی، منظر و عناصر گیاهی، حیات جمعی و سرزندگی، کاربری های همجوار و آسایش و امنیت روانی که در مطلوبیت اجتماع پذیری پارک های شهری ارتباط معناداری وجود دارد.
عظیمی - میترا، کریمی - سبنا (۱۴۰۳)	نقش عناصر کالبدی در تعاملات اجتماعی فضاهای شهری (موردکاوی: بوستان رضوانشهر قروه)	نقش عناصر کالبدی در تعاملات تقویت عرصه های جمعی و فضاهای عمومی به عنوان عامل مهم در افزایش تعاللات اجتماعی است که به تاثیر محیط فیزیکی و عناصر کالبدی شامل مبلمان شهری، درختان، پوشش گیاهی، ساختمان ها در محدوده ها

۴. روش تحقیق

با توجه به اهداف پژوهش، روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی - تحلیلی است و با استفاده از متغیرهای اجتماع پذیری در بوستان علوی قم انجام شده است. چارچوب پژوهش با هدف واکاوی مولفه های اجتماع پذیری و بر اساس مطالعات اسنادی و کتابخانه ای انجام شده است. محور اصلی پژوهش مطالعه موردی عناصر کالبدی موثر در اجتماع پذیری در بوستان علوی قم به منظور رسیدن به اهداف پژوهش می باشد. ابزار گردآوری اطلاعات در این روش پرسشنامه با هدف شناسایی، جمع آوری و در نهایت پردازش شده است. همچنین از مقالاتی که در زمینه پارک های شهری و اجتماع پذیری کار شده کمک گرفته شده است. برای تکمیل پژوهش از سایر منابع کتابخانه ای نیز استفاده شده است.

۵. محدوده مورد مطالعه

شهر قم به عنوان یکی از کلان شهر های کشور در ۵۰،۵۷ طول جغرافیایی و ۳۴،۳۹ عرض جغرافیایی قرار گرفته و وسعتی معادل ۶۳۱،۱۴ کیلو متر مربع قرار دارد. محدوده مورد مطالعه در این پژوهش منطقه ۴ که در جنوب شرقی قم واقع است.

۶. مبانی نظری

۶.۱. اجتماع پذیری

خلق فضاهای عمومی موفق، بهره گیری از توانمندی های اجتماعی آن و ارتقا فرصت های مشارکت در حیات جمعی، مستلزم شناخت فضا و ابعاد مختلف آن است (Lang, 1381). استفاده از واژه هایی مانند اجتماع پذیری یا اجتماع گریز بودن فضا، بیانگر کیفیاتی در معماری هستند که باعث دور هم جمع شدن و یا از یکدیگر دور شدن مردم در یک فضای معماری می شوند. اجتماع پذیری یعنی امکان جمع شدن شهروندان، شهروندان برای تجمع نیاز به فضائی مناسب برای تجمع دارند. فضایی که مسیرهای حرکتی اطراف حریم آن را برهم نزده و از لحاظ شکل هندسی اجازه جمع شدن به افراد را بدهد. اجتماع پذیری علاوه بر تبلور در امکان جمع شدن شهروندان، به جذب فعالیتهای مختلف در فضا نیز وابسته است. وجود فعالیتهای متنوع و متفاوت در فضا باعث تجمع افراد شده و ویژگی جمع پذیری آن را قدرت می بخشد. اما فعالیت ها زمانی در فضا ایجاد تجمع کرده و جمع پذیر می شوند که افراد امکان درگیر شدن در فعالیتهای مختلف موجود در فضا را داشته باشند. این میسر نمی شود مگر با ایجاد فعالیتهای متنوع در فضا، تا فرد بتواند از میان آنان گزینش نموده و در واقع امکان انتخاب فعالیت متناسب با علایق با نیازهای خود را داشته باشد. در صورتی که فعالیت های مختلف کنار هم قرار گیرند فرد نیز می تواند همزمان در بیش از یک فعالیت درگیر شود. فضای اجتماع پذیر فضایی است که در آن بتوان گردهم آمد. با یکدیگر به بحث و گفت و گو، تبادل نظر، داد و ستد پرداخت این تجمع ها نباید صرفا مخصوص به قشر یا گروه خاصی باشد مجموع عناصر کالبدی موثر در یک پارک شهری باید بتواند انواع تجمعات در گروه

های سنی مختلف، از کودکان گرفته تا سالمندان را در خود جای دهد. گروه‌های اجتماعی متفاوت از قبیل خانه داران، کسبه باید بتوانند جایگاهی مناسب برای خود و تجمع گروهی در فضا بیابند. علاوه بر تجمعات چند الی چند ده نفره باید قابلیت جوابگویی به تجمعات صد نفره فراگروهی را داشته باشد. تشویق به توقف و ایجاد فضای مکث نیز باعث ایجاد احساس اجتماع پذیری در فضا می‌گردد. وجود فعالیتی که نظر شهروندان را به خود جلب می‌کند و آنها را در ارضاء حس کنجکاوی آنها با ایشان شریک می‌سازد، معمولاً ابتدایی‌ترین راه برای تشویق شهروند به مکث و حضور در کنار دیگران است.

۲.۶. عوامل موثر بر اجتماع پذیری

استفاده از عناصری که منجر به حس تعلق و ایجاد تجربه‌های به یادماندنی و خاطره انگیز می‌شوند، نه تنها بر زیبایی مکان می‌افزایند بلکه منجر به خوانایی فضایی نیز می‌شوند. ایجاد برنامه ای برای افزایش احساس بزرگی و رقابت اجتماعی نیازمند نظارت و امنیت و هماهنگی در ایجاد ارتباط می‌توانند منجر به رفتارهای اجتماعی چون شرکت در یک مراسم، مشارکت در یک فعالیت یا بازی گروهی و صحبت کردن با هم شوند (Bahrami, 1390). انسان‌ها به واسطه ماهیت اجتماعی زندگی خود، نیازمند برقراری روابط اجتماعی مثبت با دیگر هم‌نوعان خود هستند. بنابراین زمانی که گروهی از افراد در یک محیط گرد هم می‌آیند، با برقراری تماس‌های مستقیم یا یکدیگر بخشی از نیازهای اجتماعی خود را تامین می‌نمایند که این امر منجر به شکل‌گیری تصویر ذهنی مطلوبی از پویایی، سرزندگی و هیجان از آن فضا در ذهن ایشان می‌شود. این موضوع در نهایت منجر به تداوم اجتماع پذیری در فضا خواهد شد (Whyte, 1980). فضایی اجتماع پذیر است که بتواند اجتماعات مردمی را در کلیه ساعات شبانه روز و به صورت طولانی مدت ایجاد نماید. چنین فضایی هم امکان برخورد و روابط اجتماعی را به همراه دارد و هم زمینه ساز تجربه اندوزی، مبادله احساس، اندیشه می‌شود. بنابراین حضور پذیری مردم در فضا، تاثیر زیادی بر ایجاد تصویر ذهنی مثبت از فضا و در نتیجه اجتماع پذیر شدن آن دارد. امنیت به مفهوم رهایی انسان از اضطراب، بیم و خطر است. اگر محیط این احساس را در فرد ایجاد نماید که جان، مال و یا سلامتی وی به هیچ دلیلی به مخاطره نمی‌افتد، در آن فضا احساس امنیت نموده و تصویر مثبتی از آن در ذهن فرد ایجاد می‌شود. بنابراین زمینه اجتماع پذیر شدن فضا به شکل مناسب‌تری فراهم می‌آید (Garoosi & Colleagues, 1386) خاطره می‌تواند فردی یا جمعی باشد. خاطرات جمعی وقایعی هستند که به واسطه یک گروه از افراد به یاد آورده می‌شوند و خود آنها در ساختن و شکل دادن به آن خاطره نقش دارند (Mirmoghtadaei, 1388). بنابراین خاطره دارای محتوای اجتماعی است و اغلب در حضور دیگران و در محل زندگی جمعی شکل می‌گیرد (Lewcka, 2008)، خاطره انگیز بودن یک فضا می‌تواند عاملی در جهت تبدیل آن به یک محیط اجتماع پذیر گردد و برعکس.

۳.۶. فضای اجتماع پذیر و عوامل کالبدی

ویژگی‌های کالبدی یک محیط، وجوه عینی آن محیط بوده و تاثیر زیادی بر هدایت نظام‌های فعالیتی و نیز وجوه ذهنی - ادراکی آن دارند. انعکاس فضایی این ویژگی‌ها می‌تواند باعث تقویت بعضی فعالیت‌ها و ممانعت از برخی دیگر و نیز باعث ایجاد تصویر مثبت و یا منفی از یک فضا در ذهن افراد شود (Gibson, 1979). عوامل کالبدی موثر بر اجتماع پذیری فضاهای جمعی شامل ۴ ویژگی دسترسی پذیری، انعطاف پذیری، پیوستگی فضایی و نفوذ پذیری هستند.

۱.۳.۶. دسترسی پذیری

در دسترس بودن فضاهای عمومی از سه جنبه قابل بررسی است که شامل دسترسی فیزیکی، دسترسی بصری و دسترسی اجتماعی است (Carr, 1982). منظور از دسترسی فیزیکی، داشتن بستر مناسب جهت دستیابی و حضور در فضا است. دسترسی بصری به موضوع دیده شدن فضا از محیط اطراف می‌پردازد و منظور از دسترسی اجتماعی، امکان سطح‌بندی فضا جهت حضور طیف‌های مختلف اجتماعی است.

۲.۳.۶. انعطاف پذیری

در معماری و طراحی محیط منظور از واژه انعطاف پذیری، ساماندهی فضای ساخت و امکان تغییر آن در شرایط مختلف برای دستیابی به اهداف و کاربست‌های جدید است (Einifar, 1382). بنابراین فضاهای انعطاف پذیر، قابلیت تامین سطوح متنوع‌تری از نیازهای کاربران را داشته و زمینه اجتماع‌پذیر شدن آن را نیز افزایش می‌دهند.

۳.۳.۶. پیوستگی فضایی

پیوستگی و انسجام فضاهای شهری همواره به عنوان یکی از معیارهای اساسی در مطلوبیت و کیفیت فضاهای عمومی مطرح هستند (Yeganeh & Colleagues, 1393). وجود پیوستگی و یکپارچگی فضایی در یک فضای عمومی، علاوه بر این که کیفیت بصری مطلوبی به فضای مذکور اعطا می‌کند، زمینه حضور مردم و اجتماع پذیری آن را فراهم می‌آورد (Lynch, 1960).

۴.۳.۶. نفوذپذیری

در ساده ترین تعریف، منظور از نفوذپذیری، امکان ورود به فضا یا رفتن از نقطه ای به نقطه ای دیگر در فضا است. بنابراین مفهوم و کاربرد آن با امکان حرکت، جابه جایی در فضا و نیز عمق میدان دید نسبت مستقیم دارد (Bentli & Colleagues, 1398).

۴.۴.۶. پارک‌های شهری

پارک شهری که بخشی از زیرساخت طبیعی و مؤلفه‌ای تأثیرگذار در سیمای شهر است، محل ارتباط انسان شهرنشین و طبیعت محسوب می‌شود. به عبارت دیگر پارک شهری به فضایی گفته می‌شود که در محدوده شهر دارای جنبه‌های تفریحی، فرهنگی و بالاخره زیست محیطی و سالم سازی محیط است و جنبه سرویس‌دهی به مناطق مختلف شهر را دارد. پارک‌های شهری به لحاظ نوع مالکیت در طبقه فضاهای سبز عمومی قرار می‌گیرند. این پارک‌ها به منظور گردش و محل استراحت عموم مردم است. در پارک‌های عمومی سعی می‌شود تمام وسایل سرگرمی و رفاهی، تقریباً برای همه‌گونه سلیقه، فکر و سن وجود داشته باشد. پارک‌های شهری بخشی از فضاهای عمومی و به طور خاص بخشی از فضاهای سبز عمومی‌اند و اساساً فضاهای سبز عمومی، فضاهایی هستند که بازدهی اجتماعی دارند و عموم مردم از آنها در گذران اوقات فراغت، تفریح و مصاحبت با دوستان و گردهمایی‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. می‌توان گفت پارک‌ها علاوه بر دارا بودن جنبه‌های تفریحی و زیست محیطی، با استفاده و نوع رفتار کاربران در فضای پارک ارتباط مستقیم دارند و می‌توانند مکان شکل‌گیری تعاملات اجتماعی و عرصه‌ای برای سازماندهی الگوهای رفتاری باشند. نظریه پردازان دیگری نیز به موضوع اجتماع پذیری مجموعه عوامل موثر بر آن در پارک‌های شهری پرداخته‌اند که در جدول (۲) ارائه گردیده است، به نوعی نقاط مشترک تحقیقات نظری و تجربی نظریه پردازان پیرامون اجتماع پذیری در فضای عمومی شهری است. از طریق بررسی مبانی نظری و مرور سابقه موضوع، ابعاد و مدل‌های اجتماع پذیری مکان که در جدول شماره (۲) به آن اشاره شده است.

جدول ۲: ابعاد، مولفه‌ها، معیارها و زیر معیارهای پژوهش اجتماع پذیری (نگارندگان)

ابعاد	مولفه‌ها	معیار و شاخص	ماخذ
فعالیتی و عملکردی (بعد رفتاری و عملکردی)	میان انسان‌ها دوست‌پذیری فضای (اجتماعی): دلبستگی اجتماعی و روابط اجتماعی	دیدار با دوستان و آشنایان	Sommer, 1974
		نظارت عمومی بر فضا	مدنی پور، ۱۳۷۹
		حضور شبانه مردم	Borman et al, 2001
		عدم ازدحام جمعیت	Phillips et al, 2004
		تعلق اجتماعی	Schulz, 2005
		دلبستگی به مکان	لنگ، ۱۳۸۱
		حس اجتماعی	دانشپور، چرخچیان، ۱۳۸۶
		بازی پذیری	Kaplan, 2000

دانشپور و دیگران، ۱۳۸۸	حضور در تمامی ساعات و ایام	
Lokaitou-Sideris; Banerjee, 1998	وجود عناصری چون نیمکت ها، سطل زباله، سرویس ها	
Sommer , 1974	انعطاف پذیری	
Borman et al , 2001	احساس امنیت در مقابل جرایم	حضورپذیری : امنیت و ایمنی
تیبالدز، ۱۳۸۵	سهولت حضور افراد کم توان	
Marcus , 1992	نورپردازی موثر	
امین زاده و داعی نژاد، ۱۳۸۱	عدم آلودگی صوتی	
لینچ، ۱۳۸۷	عدم وجود خطرات سموم و بیماری	
Abel , 2000 و هال، ۱۳۷۹	ایجاد فضاهای صمیمی و میناس کوچک	جمع پذیری فضا : توانایی در ایجاد پاتوق ها و جمع کنندگی
Shumakher; لنگ، ۱۳۸۱	امکان تماس های چهره به چهره، امکان نشستن	
teylor, 1974 Barker, 1968		
Salingaaros , 2006	امکان حضور جمعی	
Kaplan , 2000	غلبه فضاهای مکث بر فضاهای خطی یا حرکتی	
Sommer, 1967 & sommer, 1974	کف سازی مناسب فضا برای ایستادن و پیاده روی	دلبذیری فضا : زیبایی و نظم کالبدی
Schulz , 2005	هماهنگی	
Bonaiuto, et al., 2002	منظر طبیعی	
Molenski ; Lang, 1986	حس نظم	
Pasalar, 2003 & Schulz, 2005	تناسب و محصوریت مناسب	
دانشپور و دیگران، ۱۳۸۸	خاطره انگیزی مکان	قرائت پذیری فضا : قابلیت شناخت، دسترسی و کشف فضا
لنارد، ۱۳۷۷	احساس هویت مکانی	
لینچ، ۱۳۸۱	قرائت پذیری و خوانایی و عدم احساس گنگی	
Carp & Carp, 1973	نشانه گذاری و تعریف مسیرها و ورودی ها	
نیومن، ۱۳۸۷	حضور و رفت و آمد در کنج ها و فضاهای رها شده	
Carr et. Al, 1992	دسترسی به حمل و نقل شهری	
دانشپور و دیگران، ۱۳۸۸	دسترسی پیاده	

کالبدی (عینی و ذهنی) : ادراکی و تجربی

۶.۵. یافته های پژوهش

در تحقیق پیش رو به منظور پاسخگویی به سوالات پژوهش پرسشنامه ای تنظیم شد و طبق داده های آماری و تحلیل آن ها به وسیله نرم افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت در این راستا تاثیر جنبه های کالبدی معماری در ارتقا اجتماع پذیری و همچنین ارتباط پویایی و اجتماع پذیری در پارک های شهری مبنی بر تعاملات اجتماعی و میزان حضور افراد است. تعداد ۲۵۰ پرسشنامه میان کاربران و بهره برداران بوستان علوی قرار گرفت و با استفاده از شیوه نمونه گیری ساده تصادفی توزیع گردید. با توجه به فرضیات مطرح شده در خصوص ارزش بالای اجتماع پذیری و تبیین آن به عنوان معیار کیفیت بخشی عناصر تاثیر گذار در پارک های شهری مولفه به دست آمده از توزیع پرسشنامه ها در قالب مولفه های تاثیر گذار پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند. مشخصات پرسش شوندهگان از قبیل جنسیت، سن، تاهل و سطح تحصیلات به شرح ذیل می باشد. همچنین در پایان تحلیل شاخصه های اجتماع پذیری با توجه به پاسخ شهروندان جهت رسیدن به اهداف و سوالات پژوهش انجام شد، که در ادامه به صورت مختصر شرح داده می شود.

جدول ۳: توزیع فراوانی نمونه ها بر اساس جنسیت

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	مرد	۱۵۵	۶۲	۶۲.۵
	زن	۹۵	۳۶	۳۷.۵
	Total	۲۵۰	۹۸	۱۰۰
Missing	System	۵	۲	
Total		۲۵۵	۱۰۰	

طبق جدول شماره (۳) از نظر جنسیت ۶۲/۵ درصد از افراد مرد و ۳۷/۵ درصد زن می باشند .

جدول ۴: توزیع فراوانی نمونه ها بر اساس وضعیت تاهل

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	متاهل	۱۴۷	۵۸.۸	۵۹.۶
	مجرد	۱۰۳	۳۹.۲	۴۰.۴
	Total	۲۵۰	۹۸	۱۰۰
Missing	System	۵	۲	
Total		۲۵۵	۱۰۰	

طبق جدول شماره (۴) افراد متاهل ۵۹/۶ درصد و افراد مجرد ۴۰/۴ درصد از نمونه ها را تشکیل می دهند .

جدول ۵: توزیع فراوانی نمونه ها بر اساس سن

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	زیر ۲۵ سال	۴۰	۱۷.۰	۱۷.۳
	۲۶-۳۵	۶۰	۲۰.۰	۲۱.۰
	۳۶-۴۵	۸۰	۳۱.۰	۳۱.۵
	۴۶-۵۵	۵۰	۲۰.۰	۲۰.۵
	بالای ۵۵	۲۰	۹.۵	۹.۷
	Total	۲۵۰	۹۷.۵	۱۰۰.۰

طبق جدول شماره (۵) از نظر گروه سنی افراد بالاتر از ۵۵ سال با ۹/۷ درصد کمترین درصد فراوانی را دارا هستند و افراد بین ۳۶ - ۴۵ سال با ۳۱/۵ درصد بیشترین فراوانی را دارند .

جدول ۶: توزیع فراوانی نمونه ها بر اساس سطح تحصیلات

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	زیر دیپلم	۱۰	۴.۵	۴.۹
	دیپلم	۹۵	۳۵.۲	۳۶.۱
	لیسانس	۱۳۵	۴۹.۶	۵۰.۵
	فوق لیسانس و بالاتر	۱۰	۸.۳	۸.۵
	Total	۲۵۰	۹۷.۶	۱۰۰.۰

طبق جدول شماره (۶) از نظر وضعیت مدرک تحصیلی افراد با مدرک لیسانس ۵۰/۵ درصد بیشترین فراوانی و افراد با مدرک زیر دیپلم ۴/۹ درصد کمترین فراوانی را دارا هستند .

جدول ۷: نتایج حاصل از تحلیل مولفه های اجتماع پذیری (نگارندگان)

مولفه / سال	خیلی خوب	خوب	متوسط	ضعیف	خیلی ضعیف	واریانس
دسترسی به پارک از نقاط مختلف شهر	۰.۴	۸.۲	۵۳.۹	۳۴.۶	۲.۹	۰.۴۶۰
تعداد وسایل تفریح و ورزش	۰.۷	۱۰.۷	۱۸.۲	۵۰.۰	۲۰.۴	۰.۸۳۶
کیفیت وسایل تفریح و ورزش	۰.۴	۰.۷	۲۱.۴	۶۳.۹	۱۳.۶	۰.۴۰۱
چیدمان و کیفیت مبلمان پارک	۱.۴	۱۰.۴	۲۳.۲	۴۹.۳	۱۵.۷	۰.۸۲۹
نظافت و پاکیزگی فضای پارک	۱.۸	۶.۴	۲۲.۹	۵۶.۴	۱۲.۵	۰.۶۹۲
ایمنی زمین بازی کودکان	۱.۱	۱۰.۴	۲۵.۰	۵۰.۴	۱۳.۲	۰.۷۶۸
احساس آرامش و امنیت روانی در پارک	۰.۴	۲۶.۱	۱۸.۹	۴۵.۴	۹.۳	۰.۹۶۵
وضعیت روشنایی پارک در شب	۱.۱	۲۳.۶	۲۴.۳	۴۶.۴	۴.۶	۰.۸۴۲
رنگ و جنس پوشش کفسازی پارک	۱.۴	۱۸.۲	۲۰.۰	۵۲.۵	۷.۹	۰.۸۵۹
رنگ سطوح جداره ها و وسایل بازی	۱.۴	۲۰.۰	۱۹.۶	۴۶.۱	۱۲.۹	۰.۹۹۶
جذابیت روشنایی و نورپردازی در شب	۱.۴	۱۶.۸	۲۷.۵	۴۳.۹	۱۰.۴	۰.۸۷۹
تنوع پوشش گیاهی و فضای سبز	۴.۷	۲۱.۹	۲۵.۴	۳۵.۱	۱۲.۹	۱.۱۸۸
وجود هشدارهای ایمنی در پارک	۳.۲	۱۶.۸	۲۴.۳	۴۱.۴	۱۴.۳	۱.۰۶۷

۶.۶. تحلیل مولفه های اجتماع پذیری

با توجه به سوالات پرسشنامه که با محوریت تحلیل مولفه های اجتماع پذیری طراحی شده است که به شرح ذیل خروجی داده ها در جدول شماره (۷) ارائه گردیده است.

برای بررسی اجتماع پذیری از دیدگاه شهروندان شهر قم، از آزمون T تک نمونه ای استفاده شده است. با توجه به استفاده از طیف لیکرت ۱ تا ۵ در پرسشنامه که حدمتوسط آن عدد ۳ محسوب می شود، اگر میانگین پاسخها از ۳ بالاتر باشد نشان دهنده اجتماع پذیری بالا و در صورتی که از ۳ پایین تر باشد نشان دهنده اجتماع پذیری پایین است. به منظور بررسی بعد اقتصادی از ۱۳ گویه استفاده شده است. نتایج آزمون T نشان می دهد که بیشتر گویه ها امتیاز وزنی کمتر از حد متوسط را کسب کرده اند. به لحاظ آماری سطح معناداری متغیرها کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شده است.

جدول ۸: نتایج حاصل از تحلیل مولفه محلی برای گذران اوقات فراغت (نگارندگان)

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	بله	۱۷	۷.۷	۷.۹	۷.۹
	خیر	۹۳	۳۷.۶	۳۸.۶	۴۶.۴
	درخواست ایجاد چنین فضایی دارم	۱۴۰	۵۲.۳	۵۳.۶	۱۰۰.۰
	Total	۲۵۰	۹۷.۶	۱۰۰.۰	
Missing	System	۵	۲.۴		
Total		۲۵۵	۱۰۰.۰		

جدول ۹: نتایج حاصل از تحلیل مولفه های محلی برای تمایل حضور دوباره (نگارندگان)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	بله	۱۶۵	۶۱.۳	۶۲.۹
	خیر	۷۵	۳۱.۰	۹۴.۶
	تصمیم نگرفته ام	۱۰	۵.۲	۱۰۰.۰
	Total	۲۵۰	۹۷.۶	۱۰۰.۰
Missing	System	۵	۲.۴	
Total		۲۵۵	۱۰۰.۰	

جدول ۱۰: نتایج حاصل از تحلیل مولفه مراجعه در صورت افزایش کیفیت (نگارندگان)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	بله	۱۸۷	۶۹.۰	۷۰.۷
	خیر	۴۹	۱۸.۵	۸۹.۶
	نظری ندارم	۲۴	۱۰.۱	۱۰۰.۰
	Total	۲۵۰	۹۷.۶	۱۰۰.۰
Missing	System	۵	۲.۴	
Total		۲۵۵	۱۰۰.۰	

طبق تحلیل داده های موجود در جدول و نمودار حاصله شماره (۸) و (۹) و (۱۰) شهروندان فضای پارک را به عنوان مکانی برای اوقات فراغت انتخاب نمی کنند و درخواست ایجاد عناصر کالبدی در چنین فضایی را دارند و این مستلزم افزایش کیفیت پارک ها در راستای اجتماع پذیری و مراجعه شهروندان بیش از پیش به پارک های شهری خواهد شد.

۷. نتیجه گیری و پیشنهادات

با توجه به تقاضای روزافزون برای تفرجگاه های عمومی تجزیه و تحلیل عوامل کالبدی موثر بر خواسته های مردم می تواند به پیش بینی نیاز های تفریحی و در نتیجه اجرای مدیریت موفق تفرجگاه ها کمک نماید و باعث جذب و در نهایت رضایتمندی استفاده کنندگان از این فضاها گردد. نتایج حاصل از تحلیل جداول و پرسشنامه ها نشان داد مهمترین عامل انگیزشی برای مراجعه به پارک بعد از استراحت و آرامش و پر کردن اوقات فراغت، انگیزه مراجعه و استفاده مکرر پارک ها رابطه مستقیمی با نوع و میزان امکانات موجود در پارک را دارد. بنابراین طرح ریزی و جانمایی عناصر کالبدی تاثیر گذار می بایست متناسب برای رفع نیاز و انگیزه در جذب مراجعه کنندگان را به همراه داشته باشد. همچنین ضروری است علاوه بر افزایش کیفیت امکانات لازم جهت افزایش و یا شکل دادن به انگیزه های دیگر مانند ایجاد امکانات آموزشی جهت آموزش و یادگیری و همچنین توسعه امکانات مورد نیاز گروه های سنی مختلف در برنامه ریزی مدیریت پارک قرار گیرد.

با توجه به بررسی و تحلیل شرایط حاکم و یافته های پژوهش در بوستان علوی قم نشان می دهد که مطلوبیت این بوستان به طور کلی در حد متوسط می باشد. بنابراین در این راستا در جهت افزایش کمیّت و کیفیت عناصر بوستان علوی قم راهکار های زیر در جهت مولفه اجتماع پذیری پیشنهاد می شود.

۱- برنامه ریزی مناسب در جهت افزایش امکانات و خدمات بوستان علوی قم اعم از افزایش فضای سبز و پوشش گیاهی و ارتقا کیفیت نورپردازی در شب.

۲- با توجه به موقعیت ویژه بوستان علوی قم برنامه ریزی در زمینه گردشگری به طوری که همه گروه های مختلف سنی و جنسی بتوانند از فضای بوستان استفاده موثری داشته باشند.

۳- علاوه بر در نظر گرفتن سلیقه های مختلف، توجه به اصول طراحی و طرح ریزی و جانمایی عناصر تاثیر گذار کالبدی در تحقیق حاضر.

- ۴- ایجاد فضاهای آموزشی در جهت یادگیری و گذران اوقات فراغت همه گروه های سنی و جنسی.
- ۵- ایجاد فضاهای دعوت کننده و جذاب کالبدی و ایجاد پاتوق ها و محل هایی برای جمع های دوستانه یا خانوادگی به منظور افزایش تمایل آنها برای حضور در فضا.
- ۶- توجه به کیفیت و آسایش محیطی و ایمنی روانی و جسمی با اجتناب از مواردی چون آلودگی های صوتی، محیطی و تنفسی، وسایل تفریحی نا ایمن و پرخطر، محل های نامناسب برای افراد کم توان و نا توان و کودکان برای پیاده روی و دوچرخه سواری است.

۸. منابع و مآخذ

- Altman, A. (2012). Environment and social behavior. Translated by Ali Namazian, first edition, Shahid Beheshti University Printing and Publishing Center. [In Persian]
- Azimi, M., & Karimi, S. (2025). The role of physical elements in social interactions of urban spaces (Case study: Rezvanshahr Park, Qorveh City). Journal of Urban space and Social Life, University of Tabriz. [In Persian]
- Bahrami, B. D. (2013). Examining the interaction of spatial organization & social relations of sociable public spaces, a case study, Sanandaj Park, Ph.D Thesis, and University of Tehran University College of Fine Arts. [In Persian]
- Bahreyni, H. (2008). Analysis of urban spaces in relation of users' behavioral patterns & criteria for design, Tehran: University of Tehran Publications. [In Persian]
- Bentley, I. (1985). Responsive Environments: A manual for designers. Translation by Mostafa Behzadfar, Tehran: University of Science and Technology Publications.
- Car, S. (1982). Some Criteria for Environment form. In S. Kaplan and R. Kaplan (Eds). Humanscape: Environments for people. Michigan: Ulrichs Books.
- Carmona, M. (2021). Public places urban spaces: The dimensions of urban design. Routledge.
- Carr, S., Francis, M., Rivlin, L. G., & Stone, A. M. (1992). Public space. Cambridge University Press.
- Eynifar, A. (2012). A model for analysis of flexibility in traditional Iranian housing. Journal of Honar-ha-ye-ziba Memari-va-shahrsazi, 13(13), 64-77. [In Persian]
- Elyasi, E., Zandieh, M., & Mahmoudi Akam, A. (2017). Redesign of urban parks with an emphasis on the development of socialization (Case study: Urban parks of Mahabad). Urban Landscape Research Journal. [In Persian]
- Fakuhi, N. (2013). Urban anthropology. Journal of Iranian Sociological Association, 5(1), 40-57. [In Persian]
- Garossi, S., Irzaei, J., & Shahrokhi, E. (2006). Investigating the relationship between social trust and sense of security (case study of female students of Azad University, Jiroft Branch). Journal of Research Police Science, 9(2), 26-39. [In Persian]
- Gehle, J.; Lars, G. (2004). Public Spaces, Public Life, The Danish Architectural Press, Copenhagen.
- Gehl, Y. (1987). Life between Buildings: Using public spaces. Copenhagen, Danish Architectural Press.
- Gehl, J. (2003). Winning back public space. sustainable transport, 106.
- Gibson, J. (1979). An Ecological Approach to Visual perception. Boston, MA: Houghton Mifflin. Hall, E. T. (1966). The Hidden Dimension. Garden City, NY: Doubleday.
- Jacobs, J. (1965). The death and life of great American cities.
- Lang, J. (1987). Creating Architectural Theory: the role of behavioral science in environment design. New York, Van nostrand Reinhold.
- Lang, J. (1994). Urban design: The American experience. John Wiley & Sons.
- Lewicka, M. (2008). Place attachment, place identity, and place memory: Restoring the forgotten city past. Journal of environmental psychology, 28(3), 209-231.
- Lynch, K. (2002). The theory of urban form (S. H. Bahraini, Trans.). Tehran, Iran: University of Tehran Press. (Original work published 1981). [In Persian]
- Lynch, K. (1972). The image of the city. Cambridge, MA: the MIT press.
- Mitchell, William J. (1996). City of Bits: Space, Place and Information, Massachusetts Institute of Technology, Massachusetts.
- Malekian, M., & Pouryazdi, S. (2015). Analysis of factors affecting tourism in urban parks: Case study of Alavi Park, Qom (Master's thesis). Isfahan University of Technology, Faculty of Natural Resources, Isfahan, Iran. [In Persian]
- Pakzad, J. (2007). Theoretical foundations and process of urban design. Tehran, Ministry of Housing and Urban Development, Urban Planning and Architecture Studies and Research Center, Tehran. [In Persian]
- Pakzad, J. (2015). Guide to urban space design in Iran. Tehran, Iran: Shahidi Publications. [In Persian]
- Taghipour, M., Heydari, A. A., & Narimani, F. (2024). Investigating the role of behavioral systems in the socialization of urban parks: A case study of Azadi Park, Shiraz. Urban Ecology Research Journal. [In Persian]
- White, W. H. (1980). The social life of small urban spaces.
- Yeganeh, M., Bemanian, M.R., Eynifar, A.R., & Ansari, M. (2014). Explanation of Relationship between Citizens' Territorial Behavior and Perception of Integration of Buildings and city in urban Public Spaces (Case Study: Vali-e-Asr(aj) Street of Tehran). Hoviat shahr, 8(19), 5-18. [In Persian]